

et orabunt de eo jugiter,
tota die benedicent ei.
Erit memorabile triticum in terra, in capite montium,
elevabitur [h. fluctuabitur] sicut Libani fructus ejus,
et florebit de civitate sicut fenem terrae.
Erit nomen ejus in aeternum [h. saeculum];
ultra [h. ante] solem perseverabit nomen ejus.
Et benedicentur in eo:
omnes gentes beatificabunt eum.
Benedictus Dominus Deus Deus Israel:
qui fecit ¹ mirabilia solus.
Et benedictum nomen gloriæ ejus in sempiternum [h. saeculum],
et implebitur gloria ejus universa terra: amen
et amen.

COMPLETE SUNT ORATIONES DAVID FILII ISAI ².
CANTICUM [h. Psalmus] ASAPH.

LXXIII. Attamen bonus est Israel Deus
his qui mundo sunt corde.
Mei autem pene vacillaverunt pedes:
pene effusi sunt gressus mei.
Quia emulatus sum contra iniquos:
pacem impiorum videns.
Quod non recogitaverint de morte sua:
et firma sint vestibula eorum.
In labore hominum non sunt,
et cum hominibus non flagellabuntur.
Ideo nutriti sunt ad superbum ³:
circumdederunt iniquitatem sibi.

1. Tres e nostris mss. qui fecit, etc.

2. Male conjunguntur isthæ in editis libris cum titulo psalmi sequentis; id enim vitii expresse reprehendit Hieronymus in epistola ad Marcellam de exitu Leæ: « Cum hora ferme tertia hodiornæ diei, inquit, septagesimum secundum psalmum, id est, tertii libri principium, legere coepissemus, et docere cogemur, tituli ipsius partem ad finem secundi libri, partem ad principium tertii libri pertinere, quod scilicet, defecerunt hymni David filii Jesse, finis esset prioris, psalmus vero Asaph, principium sequentis, etc. » MARR.

— Idem mss. ut et ipso alibi s. pater, Jesse habent pro Isai.

3. Videtur Cisterciens. mss. exesis vetustate litteris, hic præferre, ideo suffocavit eos superbia.

Processerunt a pinguedine oculi eorum:
transierunt cogitationes cordis,
Irriserunt, et locuti sunt in malitia calumniarum,
de excelsis loquentes.
Posuerunt in caelum os suum,
et lingua eorum deambulavit in terra.
Propterea convertetur populus ejus hic,
et quis plenus invenietur in eis?
Et dixerunt: Quomodo novit Deus,
et si est scientia in Excelsis.
Ecce isti impii,
et abundantes in saeculo multiplicaverunt divitias.

Ergone frustra mundavi cor meum,
et tavi in innocentia manus meas?
Et fui flagellatus tota die,
et increpatio mea in matutinis.
Et dixi: Si narverero sic:
ecce generationem filiorum tuorum reliqui.

Et cogitavi ut intelligerem istud:
labor est in oculis meis.
Donec veniam ad sanctuarium [Al. sanctuarium] Dei:
intelligam in novissimo [Al. novissimos] eorum ⁴.
Veruntamen in lubrico posuisti eos:
dejecisti eos ad interitum.
Quomodo vastati sunt subito:
defecerunt, consumpti sunt quasi non sint ⁵.
Quasi somnium evigilantis:
Domine, in civitate ⁶ imaginem eorum ad nihilum rediges:
Quia contractum est cor meum,
et lumbi mei ⁷ velut ignis fumigans.
Et ego insipiens, et nescius:
quasi jumentum factus sum [Al. eram] apud te.

Quæ nobis quidem interpretatio omnium maxime probatur.

4. Cum particula connexiva et legunt editi ac mss. libri, et intelligentiam in novissimo eorum. Bene quidem, nisi Sunniam et Fretelam docuisset Hieronymus absque conjunctione legendum. Ita ergo ad eos scribebat: « Pro quo in Graeco legisse vos dicitis, et intelligentiam, sed hic, et conjunctio superflua est. MARR.

5. Cisterciens. ms. quasi qui non sint.

6. Idem cum reginae mss. hic interserit tuo, juxta veterem interpretationem.

7. San-Germanensis noster ac Memmianus canon: Et renes mei resoluti sunt. Hæc etiam legunt canon Carcass. et alia duo exemplaria, et renes mei velut ignis fumigans. MARR.

Et ego semper tecum,
et tenebras manum dexteram meam.
In consilium tuum deduces me,
et postea in gloria suscipies me,
Quid mihi est in caelo,
et tecum volui [Al. nolui] in terra?
Consumpta est caro mea et cor meum:
robur cordis mei et pars mea, Deus, in aeternum [h. saeculum].
Quia ecce qui elongant se a te, peribunt:
perdidisti omnem fornicantem a te.
Mihî autem propinquare [Al. appropinquare] Deo bonum est:
posui in Domino Deo spem meam,
ut narrem omnes annuntiationes tuas ¹.

ERUDITIO ASAPH ².

LXXIV. Ut quid, Deus, repulisti in finem:
fumavit [Al. fumavit] furor tuus in gregem
pascuae tuae?
Recordare congregationis tuae, quam possedisti ab initio,
³ redemisti virginam [h. sceptrum hereditatis tuae]:
montem Sion, in quo habitasti.
Sublimitas pedum tuorum dissipata est usque ad finem:
omnia mala egit inimicus in sanctuario.
Fremuerunt hostes tui in medio pateti tui:
posuerunt signa sua ⁴ in tropaeum,

1. Canon Carcassensis ac Vaticanus codex hic in textu retinet scholion marginale, quod aliquando mihi imposuit: Ut narrem omnia imperia tua. Putabam jam pridem in annotationibus meis in epistolam Sancti Hieronymi ad Sunniam et Fretelam, il legisse sanctissimum Ecclesiae doctorem; at nunc, inspectis quamplurimis mss. codicibus sententiam mutavi, excerptorem canonis Carcassensis, qui nulla fide est, temerarium multis in locis expertus, dum e latero adnotationes scholasticas scribendas in corpore non dubitavit. Cæterum ms. Corbiensis legit non annuntiationes tuas, sed predicationes tuas: licet et annuntiatio, et predicatio, unum utrumque significet. MARR.

2. Aliquet ms. Eruditionis Asaph; Carcassensis, eruditus Asaph; S. Michaelis, oratio Asaph. MARR.

— Tres nostri mss. eruditiones: alii apud Martian. eruditionis.

3. Præponunt quidam mss. et particulam; tum montis legunt pro montem: denique altero ab hoc versiculo addunt tuo post nomen sanctuario.

TOM. XVI.

Manifesta in introitu desuper:
in saltu lignorum secures.
Et nunc sculpturas ⁵ [Al. sculpturas] ejus pariter;
bipenne et dolatoris deraserunt.
Miserunt ignem in sanctuarium tuum:
In terram contaminaverunt tabernaculum ⁶ nominis tui.
Dixerunt in cordibus suis posteri eorum simul:
⁷ Incenderunt omnes solemnitates Dei in terra.
Signa nostra non vidimus,
non est ultra propheta,
et non est nobiscum qui sciat usquequo.
Usquequo, Deus, capprobrabit [Al. exprobravit] adversarius:
blasphemabit [Al. blasphemavit] inimicus nomen tuum in finem?
Quare convertis manum tuam et dexteram tuam:
a medio sinu tuo consume ⁸.
Deus autem rex meus ab initio:
operatur [Al. operatus est] salutes in medio terra.
Tu dissipasti in fortitudine tua mare:
contrivisti capita draconum in aquis.
Tu confregisti [h. fregisti] capita Leviathan:
dedisti eum escam [Al. in escam] populo Ethio-
pum.
Tu dirupisti fontem et torrentem [Al. fontes et torren-
tes],
tu exsiccasti flumina fortia.
Tua est dies et tua est nox,
tu ordinasti luminare [Al. luminaria] et solem.

4. Quatuor aut quinque exemplaris mss. posuerunt signa sua, signa. Hoc retinet Memmianus etiam codex, et sic dividit: Signa manifesta, etc. MARR.

5. Epistolam jam sapius laudatam hoc modo claudit Hieronymus, Ἀεὐρέπων, pro quo Latinus asciam vertit, nos genus feramenti interpretamur, quo lapidos dolantur. Denique ex Hebræo veritatis ita diximus: Et nunc sculpturas ejus pariter, bipenne et dolatoris deraserunt, λατρευόντων ergo dolatorum dici potest. MARR.

6. Nostri omnes mss. habitaculum pro tabernaculum legunt.

7. Plenius de hoc versiculo disputavit Hieronymus Sannio ac Fretelo respondens. Videtes annotationes nostras in prodromo D. Hieronymi. MARR.

8. Carnitensis, regius, et Corbiensis mss. ad medium signum tum consume. Alii tres legunt, consumeis. MARR.

— Optimo Græc. ἄερος, cui bene assentitur Πῦρ, in consummationem, in finem, jugiter, semper, continuo, hisque similia.

Tu statuisti omnes terminos terræ:
 et statem et hiemen tu plasmasi.
 Memento hujus,
 inimicus exprobravit Domino,
 et populus insipiens blasphemavit nomen tuum.
 Ne tradas bestiis animam eruditam lege tua:
 vitæ pauperum tuorum ne obliviscaris in perpetuum.

Respice ad pactum:
 quia repleta sunt tenebris terræ,
 habitationes iniquum.
 Ne revertatur confractus, confusus [Al. ad. et]:
 egenus et pauper laudabunt nomen tuum.

Surge, Deus, iudica causam tuam:
 memento opprobrii tui
 ab insipiente tota die.

Ne obliviscaris voces hostium tuorum:
 sonitus adersariorum tuorum ascendit jugiter.

VICTORI² NON DISPERDAS, PSALMUS ASAPH CANTICI.

LXXV. Confitebimur tibi, Deus,
 confitebimur, et iuxta nomen tuum,
 narrabunt mirabilia tua.
 Cum accepero tempus [h. condicium],
 ego recta iudicabo¹.

Dissolvetur terra cum omnibus habitatoribus suis,
 ego appendi columnas ejus. SEMPER.

Diri inique agentibus: Nolite inique agere²:
 et impiis: Nolite exaltare cornu.

Nolite exaltare in excelsum cornu vestrum:
 loquentes in cervice veteri.

Quia neque ab oriente, neque ab occidente:
 neque a solitudine montium.

1. Addunt duo e nostris mss. hic vocem *subrupta*, quæ tamen ineptum glossatorem sapit.

2. Intererunt iidem mss. aliquæ penes Martian. ut particulam, id est, *victori*, ut non *disperdas*, etc.

3. Cisterciens. ms. *Ego justi iustitias iudicabo*: regime autem ms. tantum habet *iustitias* pro *recta*.

4. Cisterciens. mss. hunc alterum pro impresso versum substituit, *diris latantibus: Nolite letari*. Hebraeus ad verbum: *Diri insanientibus: Ne insanitis*.

5. Plus habent nostri mss. in manu Domini est, et vino meraco usque ad plenum miclus.

6. Aliter inscribant mss. regium, Corbeiens. et Sorbon. *victori in psalmis canticum Asaph car-*

Sed Deus iudea:
 humo humiliabit, et humo exaltabit.
 Quia calix in manu Domini³,
 et vino meraco ad plenum miclus,
 et propinabit ex eo:
 Veruntamen faces ejus potabunt [Al. epotabunt]
 bibentes
 omnes impii terræ.

Ego autem annuntiabo in sempiternum: cantabo
 [h. psallam] Deo Jacob:

Et omnia cornua impiorum confringam: exaltabuntur cornua iusti.

VICTORI IN PSALTERIIS [h. carminibus] PSALMUS
 ASAPH CANTICI⁴.

LXXVI. Cognoscitur in Iudæa Deus:
 in Israel magnum nomen ejus.

Et erit in Salem⁵ tabernaculum ejus,
 et habitatio ejus in Sion.

Ibi confregit volatilia⁶ arcus [h. diaboli arcum],
 scutum, et gladium, et bellum. SEMPER.

Lumen tu es magnifica
 a montibus captivitatis.

Spoliati sunt superbi corde:
 dormitaverunt somnum suum,
 et non incenerunt omnes viri exercitus manus suas.

Ab increpatione tua, Deus Jacob,
 consopitus est curus [Al. et currus] et equus.

Tu terribilis es,
 et quis stabit adversum te,
 ex tunc ira tua.

minis. Idem imitantur quatuor alii, excepto quod pro *victori in psalmis*, corrupta legunt *victori psalmus*, etc. MART.

— Iterum nostri omnes mss. aliquæ penes Martian. *victori in psalmis canticum Asaph carminis*. Tum primo statim textus verbo usque Cisterciens. cognoscetur pro *cognoscitur*.

7. Idem Cisterciens. ms. *Jerusalem pro Salem*, et paulo post, juncto regio, *confringit* pro *confreyit*.

8. In Hebræo est *רשפי רשפה* *rishphe caseth*, quod optime interpretatur Hieronymus, *volatilia*, hoc est, *sagittæ arcus*. Nec incongruo scholastus posuit *diaboli arcum*, quia Habacuc. iii, 5 vel 15, in nostra editione, *רשף* *rescheph*, vertitur in *diabolum*. MART.

Decalo annuntiabis [h. auditum fecisti] iudicium¹:
 terra times et tacebit.

Cum surrexerit ad iudicium Deus,
 ut saluos faciat omnes miles terræ. SEMPER.

Quia ira² hominis confitebitur tibi:
 reliquis irarum accingeris,

Vovete et reddite Domino Deo vestro
 omnes qui in circuitu ejus sunt,
 offerent dona terribili.

Auferenti spiritum ducum:
 terribili regibus terræ.

VICTORI SUPER IDITHUN³ PSALMUS ASAPH.

LXXVII. Voce mea ad Deum, et clamavi:
 voce mea ad Deum, et exaudivit me [h. et præbuit
 mihi aurem].

In die tribulationis meæ Dominum requisievi,
 manus mea nocte extenditur, et non quiescit:

Noluit consolari anima mea,
 recordans Dei conturbabar:

Loquebar in memetipso,
 et deficiebat spiritus meus. SEMPER.

Prohibebam [h. Comprehendisti] suspectum oculo-
 rum meorum,

stupebam, et non loquebar.

Recogitabam dies antiquos:
 annos⁴ sæculorum.

Recordabar psalmorum [h. carminis mei] meorum
 in nocte,

1. Regiæ ms. *annuntiaverunt iudicium*, deinde cum plerisque aliis *terra times lacebit*, absque et copula. Daniq. cum *surrexerit ad iudicandum*, pro *ad iudicium*.

2. Pro *ira*, *merorem* posuerunt mss. quinguo. Memm. San-Germ. Reg. Corbeiens. et Sorbon. *Quia meror hominis... reliquis meroris accingeris*. MART.

— E nostris mss. unus Cisterciens. hic *meror* pro *ira*, et mox *meroris* pro *irarum* præfert. Regius autem altero hoc tantum loco, *ira* pro *irarum*. In Hebræo est *רשף*, quod nomen proprie *furorem* sonat.

3. Ms. regiæ, per *Idithun*; Cisterciens. duoque alii apud Martian. mss. pro *Idithun*.

4. Tres mss. et annos *pristinorum*. Paulo post *scopabam* pro *scrutabar*. Atque ita quidem in epist. ad *Sunniam* et *Fretelam* se ait s. pater transtulisse, consentientibus ad eum locum nostris mss. magno numero, quidquid postmodum visum sit Martiano, qui rescribendum ibi nunc vellet, *scrutabar*.

cum corde meo loquebar, et scrutabar spiritum meum⁵.

Ergone in æternum [h. in sæcula] projiciet Dominus,
 et non reprobiabitur ultra?

Ergone complevit⁶ usque in finem misericordiam suam?

Consummabitur verbum de generatione et generatione⁷.

Nunquid oblitus est misereri Deus:
 aut complebit in furore misericordias [h. pietates] suas? SEMPER.

Et dixi: Imbecillitas mea est hæc:
 commutatio [h. annos] dexteræ Ecclesi.

Recordabor cogitationum Domini:
 reminiscens antiqua mirabilia tua.

Et meditabor in omni opere tuo,
 et adinventiones tuas loquar.

Deus, in sancto⁸ via tua:
 quis Deus magnus ut Deus?

Tu es Deus faciens mirabilia,
 ostendens [h. innotescens] in populis potentiam tuam,

Redemisti in brachio populum tuum filios Jacob et Joseph. SEMPER.

Videntes te aqua, Deus,
 evidentes te [Al. tac. te] aquæ parturierunt,
 et commotæ sunt abyssi.

Excusserunt aquas nubila,
 vocem dederunt nubes,
 et sagittæ tuæ discurrebant.

5. Editi libri ac ms. Corbeiensis, *scopabam spiritum meum*. Hanc lectionem in prologo S. Hieronymi me edidisse memini, nec aliud sane retinet exemplaria mss. epist. ad *Sunniam* et *Fretelam*, quibus adherere oportuit, donec nacti essemus copiam meliorum codicum psalterii istius ex Hebræo Latini, ubi septem antiquiores ac melioris notæ scriptum habent *scrutabar spiritum meum*. Ita quoque legendum satis innuit s. doctor, cum ait in jam dicta epist. Symmachum et quintam editionem transtulisse *ἀναπέσω*, id est, *perscrutabar*, sive *quarebam*. Regius psalmorum codex ms. hic solus legit *abscondendam spiritum meum*. MART.

6. Unus Cisterciens. mss. *complevit*, ac deinde, *consummabit verbum in generationem*.

7. Ita omnes mss. excepto Sorbonico, qui cum editis legit, *de generatione in generationem*. MART.

8. Nostri omnes mss. *sanctuario* hic pro *sancto* præferunt.

Vox tonitru tui in rota,
apparuerunt [h. illuzerunt] fulgura tua orbi :
concussa et commota est terra 1.
In mari via tua,
et semita vis tua in aquis multis,
et vestigia tua non sunt agnita.
Deduxisti quasi gregem [h. oves] populum tuum :
in manu Mosi et Aaron.

ERUDITIONIS [Al. Eruditiones] ASAPH.

LXXVIII. Ausculta, populus meus, legem meam,
inclinate aurem vestram ad verba oris mei.
Aperiam in parabola os meum,
loquar enigmata antiqua.
Que audivimus et cognovimus,
et patres nostri narroverunt nobis,
Non sunt abscondita a filiis eorum,
a generatione sequenti.
Narrantes [Al. Narrante] laudes Domini,
et potentiam ejus, et mirabilia ejus que fecit.
Statuit contestationem in [Al. lac. in] Jacob,
et legem posuit in Israel,
qua mandavit patribus nostris,
ut docerent filios suos.
Ut cognosceret generatio subsequens :
filii nascituri surgent,
et narrabunt filiis suis.
Ut ponant in Deo spem suam :
et non obliviscantur cognitionem [h. adinventio-
nium] Dei 2,
et mandata ejus custodiant.
Et [Al. Ut] non sicut patres eorum
generatio declinans, et provocans,
generatio que non preparavit cor suum,
et non credidit Deo spiritus ejus.

Filii Ephraim intendentes, emittentes [Al. et mit-
tentes] arcum,
terga verterunt in die belli.
Non custodierunt pactum Dei 3,
in lege ejus noluerunt ingredi.
Et oblitii sunt cogitationum [h. adinventio-nium] ejus,
et mirabilia ejus, que ostendit eis.
Coram patribus eorum fecit mirabilia,
in terra Egypti, in regione Taneos.
Divisit [h. Disrupit] mare, et transduxit eos,
et stare fecit aquas quasi acroium [h. in utre].
Et duxit eos in nube per diem,
et tota nocte in lumine ignis.
Scidit petram in deserto,
et potum dedit quasi de abyssis magnis.
Et eduavit rivos de petra,
et elicuit quasi flumina aquas.
Et addiderunt ultra peccare ei,
ut provocarent Excelsum 4 in invio.
Et tentaverunt Deum in cordibus suis :
petentes cibum animarum suarum.
Et loquentes contra Deum
dicebant : Nunquid poterit Deus parare mensam
in solitudine 5 ?
Ecce percussit petram, et fluxerunt aqua,
et torrentes inundaverunt :
Nunquid et panem poterit dare,
aut parare carnem populo suo ?
Ideo audivit Dominus, et non distulit 6 :
et ignis accensus est in Jacob,
et furor ascendit in Israel.
Quia non crediderunt 7 in Deo,
nec habuerunt fiduciam in salutari ejus.
Et precipit nubibus desuper,
et portas celi aperuit.
Et pluit super eos manna 8, ut comederent,
et triticum celi dedit eis :

Michaëlis, ideo audivit Dominus, et distulit. Et 130,
juxta Vulgatam 59, tres ex eis, audivit Deus et
distulit. In Hebræo scriptum est, וַיִּחַבְּרָה, vaitiba-
bar, et iratus est, sed non incongrue interpretatur
et distulit, quia differre idem est quod dissipare,
discerpere, et disturbare. Hieronymus intelligere
videtur, quod Deus non distulerit iram suam, sed
audita populi Hebræi murmuratione, statim penas
incredulis et plagas indixit. MART.

7. Tacet in nostris mss. in vocula. Paulo post,
precepit pro precipit legitur.

8. Unus reginæ ms. man habet pro manna, ni-
mirum ut Hebraicum est nomen מַן.

Panem fortium comedit vir :
cibaria misit illis in saturitatem.
Abstulit Eorum de celo,
et induxit in fortitudine 1 sua Africum.
Et pluit super eos quasi pulverem carnam,
et quasi arenam maris volatilia pennata.
Et ceciderunt in medio castrorum eorum 2,
in circuitu tabernaculorum eorum.
Et comederunt, et saturati sunt nimis :
et desiderium eorum attulit eis.
Non indigerunt de cupiditate sua [h. Nondum
expleverunt desiderium suum] :
cum adhuc cibus esset in ore eorum 3.
Furor ergo Dei ascendit super eos :
et occidit pingues eorum,
et electos Israel incuravit.
In omnibus his peccaverunt ultra,
et non crediderunt in mirabilibus ejus.
Et consumpsit in vanitate dies eorum,
et annos eorum velociter.
Si occidebat eos, tunc querebant [Al. requirebant]
eum :
et convertebantur et diluculo consurgebant ad
Deum.
Et recordabantur, quia Deus fortitudo eorum,
et Deus excelsus redemptor eorum est.
Et lactaverunt [Al. allecaverunt] eum in ore suo,
et lingua sua mentiti sunt ei.
Cor autem eorum non erat firmum cum eo :
nec permanserunt in pacto ejus.
Ipse vero misericors
propitiabitur iniquitati, et non desperet 4 :
Multumque avertit iram suam,
et non suscitavit totum furorem suum.
Et recordatus 5 est quia caro essent :
spiritus vadens et non revertens.

1. Cisterciensis. ms. in virtute pro fortitudine, et
mox carnes plurium numero.

2. Pressius Hebræice phrasi nostri mss. minori
numero, castrorum ejus, et tabernaculorum ejus
legunt. Hebræice est חַתָּנוּתוֹ et לַשְּׂכֵנֵיבָתוֹ.

3. Totum istud colon hoc modo positam invenitur
in Vaticano codice : Nondum expleverunt desiderium
suum, cum adhuc cibus eorum in ore eorum. Prio-
rem igitur versum in scholio marginali reliquit exscrip-
tor canonis Carcassoniensis, posteriorem vero in con-
textum inexit. Canon San-Germanensis cum cæteris
mss. codicibus, regio scilicet, Corbeiensis, Carnu-
tensis, et Sorbonico, puram retinet Hieronymi lectio-
nem quam edidimus, et cum his concordat Memmia-
nus. MART.

Quoties provocaverunt eum in deserto :
afflicerant eum in solitudine :
Et conversi sunt, et tentaverunt Deum,
et sanctum Israel concitaverunt,
Non sunt recordati manus ejus
die [Al. die] que redemit eos de tribulante.
Qui fecit [h. posuit] in Egypto signa sua,
et ostenta sua in regione Taneos.
Qui convertit in sanguinem fluvios eorum 6,
et rivos eorum, ut non biberent.
Qui immisit in eos omnes genus muscarum, ut co-
moderat eos,
et ranas, ut disperderent eos.
Qui dedit bruchos germen eorum,
et laborem eorum locustarum.
Qui occidit in grandine vineas eorum,
et sycamoras eorum in frigore.
Qui tradidit grandini pascua eorum,
et jumenta eorum volucibus [h. diabolis].
Qui misit in eos iram furoris sui :
indignationem, et comminationem, et angus-
tiam :
immissionem Angelorum malorum.
Munivit 7 semitam furori suo,
non pepercit a morte anime eorum :
et animalia eorum pesti tradidit.
Et percussit omne primogenitum in Egypto :
principium partus [h. doloris] in tabernaculis
Cham.
Et tulit velut oves populum suum,
et minavit eos sicut gregem in deserto.
Et eduavit eos cum fiducia et absque timore :
inimicos autem eorum operuit mare.
Et adduxit eos ad terminum sanctificationis suam,
montem istum, quem possedit dextera ejus 8.
Et ejecit a facie eorum gentes,

4. Videtur s. pater hic eos pronomen addidisse ;
sic enim Saunay et Preteles respondet : Dicitis quod
eos, in Græco non habet, quod et verum est ; sed
nos, ne sententia pendeat, Latinum sermonem sua
proprietas compleverimus. Nisi si de sola ibi inter-
pretatione sua ex Græco putandum est loqui.

5. In Cisterciensis. ms. sed recordatus, etc.

6. Pronomen eorum, in Cisterciensis mss. tacet :
paulo post, misit eis, pro qui immisit in eos, legitur.
7. Idem ms. semitam furoris tui, et pepercit
morti, etc.

8. Vide quo nobis ad hunc locum in epistola ad
Sunniam et Pretelem observata sunt. Conjectura,
quam ad supplendum ibi s. patris textum proponi-
mus ex hac videtur interpretatione verosimilior.

et possidere eos fecit in funiculo hereditatem,
et collocavit in tabernaculis eorum tribus Israel.
Et tentaverunt, et provocaverunt Deum excelsum:
et testimonia ejus non custodierunt.
Et reversi sunt et prevaricati sunt ut patres
eorum:

incurcati sunt quasi arcus inutilis,
Et provocaverunt eum in excelsis suis,
et in sculptilibus suis ad emulandum eum con-
citaverunt.

Audavit Deus, et non distulit:
et projecit vehementer Israel.

Et reliquit tabernaculum Silo:

tentorium quod collocavit inter homines.

Et tradidit in captivitate virtutem suam¹,
et decorem suum in manu hostis.

Et conclusit in gladio populum suum,
et in hereditatem suam non distulit.

Juvenes ejus devoravit ignis,
et virgines ejus nemo luxit.

Sacerdotes ejus in gladio ceciderunt,
et vidua ejus non sunt fletu².

Et evigilavit quasi dormiens Dominus:

quasi fortis post crapulam vini.

Et percussit hostes suos retrorsum:
opprobrium sempiternum dedit eis³.

Et projecit tabernaculum Joseph,
et tribum Ephraim non elegit.

Sed elegit tribum Juda,
montem Sion quem dilexit.

Et edificavit in similitudine monocrotis [Al. mo-
nocroton] sanctuarium suum,
⁴ quasi terram fundavit illud in seculum.

Et elegit David servum suum:
et tulit eum de gregibus ovium.

Sequentem fetas adduxit eum,

ut pasceret in Jacob⁵ populum ejus,
et in Israel hereditatem ejus.
Qui pavit eos in simplicitate cordis sui,
et in prudentia⁶ manuum suarum dux eorum
fuit.

CANTICUM [h. Psalm.] ASAPH.

LXXIX. Deus, venerunt gentes in hereditatem
tuam,
polluerunt templum sanctum tuum:
posuerunt Jerusalem in aceros [Al. acervis] la-
pidum.

Dederunt cadavera servorum tuorum
escam [Al. escas] volatilibus celi:
carnes sanctorum [h. misericordium] tuorum
bestiis terrae.

Effuderunt sanguinem eorum
quasi aquam in circuitu Jerusalem,
et non erat qui sepeliret.

Facti sumus opprobrium vicinis nostris:
subsannato et derisio his qui in circuitu nostro
sunt.

Usquequo, Domine, irasceris in finem:
ardebit quasi ignis zelus tuus.

Effunde furorem tuum super gentes quae non cogno-
verunt te,
et super regna quae nomen tuum non invocaverunt.
Quia comederunt Jacob,
et decorem ejus desolaverunt.

Ne recorderis iniquitatumstrarum veterum:
cito [h. festina] occupent nos misericordiae tuae,
quia attenuati sumus nimis.

Auxiliare nobis, Deus Jesus noster⁷:
propter gloriam nominis tui [Al. add. et] libera
nos:

quod intelligentias sonat. Verum id esse imprimis
exploratum habemus e ms. psalterio triplici Sorbom-
nico, ubi litteris Latinis contextus Graecus hujus loci
sic expressus est: *Ke en tes synecsin ton chiron*
afu odigisen aftus, hoc est, xai ev tui oritison ton
zefon avro avygeton avrois. In Hebraeo quoque
pluralis numerus habetur פדפדנ bathbunoth, sive
bithbunoth, quod est in intellectibus. Hieronymus
tamen, Aquilam secutus, qui legit xai ev eprousa, hic
in suo psalterio Hebraico interpretatur in prudentia,
sensum Scripturae, non verba xaxaxiōis attendens.
MARR.

7. Mss. quatuor, Deus Salvator noster. Canon
San-German. et Memm. hanc habent lectionem:
Jesus Salvator noster: et consequenter scholion

et propitiare peccatis nostris propter nomen
tuum.

Quare dicent¹ gentes: Ubi est Deus eorum?

Nota fiat in gentibus ante oculos nostros
ultio sanguinis servorum tuorum qui effusus est.

Ingrediator coram te gemitus vincitorum
in magnitudine brachii tui:
relinque filios interitus.

Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum:
opprobrium suum quod exprobraverunt tibi, Do-
mine.

Non enim populus tuus, et oves pascuae² tuae:
constebimur tibi in saeculum:
in generatione et generatione
narrabimus laudem tuam.

VICTORI PRO LILIIS TESTIMONIUM³ ASAPH CANTICUM
[h. Psalmus].

LXXX. Qui pascis Israel, ausculta [h. Pastor
Israel, auribus percipe],
qui ducis quasi gregem [h. oves] Joseph:
qui sedes super Cherubim, ostendere.

Ante Ephraim et Benjamin et Manasse
suscita fortitudinem tuam,
et veni, ut saltem facias nos.

Deus, converte nos,
et ostende faciem tuam, et salvi erimus:
Domine Deus exercituum,
usquequo fumabis ad orationem populi tui?

Cibasti eos⁴ pane flebili,
et potasti eos in lacrymis tripliciter.

Posuisti nos contentionem [Al. contradictionem]
vicinis nostris,
et inimici nostri subsannaverunt nos.

Deus exercituum, converte nos,
et ostende [h. illustra] faciem tuam, et salvi
erimus.

marginale in textu retinent hoc loco mss. Carcass.
Augustin. Burdig. et S. Mich. propter verbum glo-
ria, etc. MARR.

1. In instanti nostri habent mss. quare dicunt,
etc.

2. Idem mss. et greco pascuae, etc. tum in sem-
piternum pro in saeculum: denique laudabimus
laudes tuas.

3. Reginae ms. pro liliis testimonii: taceo quod
filii pro liliis hic atque alibi manifesto mendo mss.
aliquot legunt.

Vineam de Aegypto tulisti:
ejecisti gentes, et plantasti eam.

Preparasti ante faciem ejus,
et stabilisti radices ejus, et implevit terram.

Operi sunt montes umbra [Al. sub umbra] ejus,
et rami [Al. ramis] illius cedri Dei.

Expandit comas suas usque ad mare, et usque ad
flumen germina sua [Al. ejus].

Quare dissipasti maceriam [h. sepes] ejus [Al.
suam],
et vindemiaverunt eam omnes qui transeunt per
viam.

Vastavit eam aper de silva,
et omnes bestiae agri depastae sunt eam.

Deus exercituum, reverte, obsecro,
respice de caelo, et vide,

et visita vineam hanc.

Et radicem quam plantavit dextera tua,
et filium quem confirmasti tibi.

Succensam igni, dirutam⁵:
ab increpatione faciei tuae pereant.

Fiat manus tua super virum dexteram tuae,
et super filium hominis quem confirmasti tibi.

Et non recedemus⁶ a te, vivificabis nos
et in nomine tuo vocabimur:

Domine Deus exercituum, converte nos:
ostende [h. illumina] faciem tuam, et salvi
erimus.

VICTORI IN TORCULARIBUS ASAPH.

LXXXI. Laudate Deum fortitudinem nostram [h.
Cantate Deo fortitudini nostrae]: jubilate
Deo Jacob.

Assumite citharam, et date tympanum:
citharam decorem cum psalterio.

Clangite in noenia buccina,
et in medio [h. in throno] mensae, die solemnita-
tis nostrae.

4. Ita canon Carcassensis et ms. Augustinorum
Burdigalensium: ceteri legunt post LXX, cibasti
nos... potasti nos, vel cibabitis, etc. MARR.

5. Quod pridem odii nostri quoque preferant
mss. et Acranatam pro dirutam. Pene Mart. editi
et ms. Corbeiensis legunt dirutam seu derama-
tam.

6. Cisterciens. mss. recedimus: tum alter reginae,
vivificabimus nos.

Quia legitimum Israel est,
iudicium Deo Jacob.

Testimonium in Joseph [h. Joseph] posuit,
cum egredere^r de terra Egypti:
labium quod nesciebam, audivi.
Amovi ab onere humerum ejus:
manus ejus a cophino recesserunt.

In tribulatione invocasti [Al. add. me], et erui te,
excaudivi te in abscondito tonitru:
prohavi te super aquas contradictionis. SEMPER.
Audi, populus meus, et contestabor [Al. contes-
tor] te:

Israel, si audiveris me.

Non sit in te deus alienus,
et non adores deum peregrinum [h. extraneum].

Ego sum Dominus Deus tuus [Al. tac. tuus], qui
educai te de terra Egypti,
dilata os tuum, et implebo illud.

Et non audivit populus meus vocem meam,
et Israel non credidit [h. consenti] mihi.

Et dimisi eum in pravitate cordis sui,
ambulavit in consiliis suis.

Utinam populus meus audisset me:

Israel in viis meis ambulasset.

Quasi nihilum inimicos ejus humiliasset,
et super hostes eorum vertissem manum meam.

Qui oderunt Dominum, negabant eum:

et erit tempus eorum in saeculum.

Et cibavit eos¹ ex adipis frumenti,
et de petra melle² saturavit eos.

CANTICUM [h. Psalmus] ASAPH.

LXXXII. Deus stetit in caetu Dei,
in medio deos judicat.

Usquequo judicatis iniquitatem,
et facies impiorum suscipitis? SEMPER.
Judicate pauperi et pupillo,
egeno et inopi juste facite³.

1. Denno Cisterciensis. ms. et iudicium Dei Jacob.
2. In tribus mss. cum egredere^r terram Egypti. Hebr. habet $\Psi \text{ מ על ארעל}$ et arels, id est, super terram. MARR.
3. Canon Carcass. legit numero singulari: *Et cibavit eum...* et de petra mellis saturavit eum. Alii etiam legunt, de petra mellis. MARR.
4. Duo o nostris mss. de petra mellis.
5. Reginae ms. uno habet verbo, *justificate*.
6. Ab hoc pronomine vos, Cisterciensis. ms. alteram versum exorditur, *vos ergo quasi Adam, etc.* quod

Salvate inopem et pauperem,
de manu impiorum liberate.

Non cognoscunt, nec intelligunt,
in tenebris ambulat,
movebuntur omnia fundamenta terrae.

Ego dixi: Dii estis vos,
et filii Excelsi omnes vos⁴.

Ego quasi Adam moriemini,
et quasi unus de principibus cadetis.

Surge, Deus, judica terram.
quoniam tu hereditabis in omnes gentes⁵.

CANTICUM PSALMI ASAPH.

LXXXIII. Deus, ne taceas⁶ tibi, ne sileas⁷,
et non quiescas, Deus.

Quia ecce inimici tui tumultuati sunt,
et quis oderunt te, levaverunt [Al. elevaverunt]
caput.

Contra populum tuum nequiter tractaverunt,
et inierunt consilium adversus arcum tuum.

Dixerunt: Venite: et conteramus eos de gente,
et non sit memoria nominis Israel ultra.

Quoniam tractaverunt corde pariter⁸,
contra te fœdus pepigerunt.

Tabernacula Idumæe et Ismaelitarum,
Moab et Agareni,

Cebal et Ammon et Amalec,
Palastina cum habitatoribus Tyri.

Sed et Assur venit [h. junxit] cum eis
facti sunt brachium filiorum Lot. SEMPER.

Fac illis sicut Madian,
sicut [Al. et] Sisara, sicut Jabin in torrente
Gison.

Contriti sunt in En-Dor,
fuerunt quasi sterquilinum terrae.

Pone [Al. pones] duces eorum sicut Oreb, et Zeb,
sicut [Al. et] Zebec, et Salmana omnes principes
eorum.

et Græcum Alexandrinum exemplar facit, Reginae
autem ms. ipsum istud pronomen tacet.

7. Ms. reginae quoniam hereditabis omnes gentes.
8. רבי silentium, ut sensus sit, ne sit tibi silentium, id est, ne sileas, ארה .
9. Vocalem tibi reginae ms. proleferit. Cisterciensis. *Domine ne taceas, et nec sileas*.
10. Nostris omnes mss. nomen corde tacent, magis ad Græcum, ἐβουλόσατο , ex eoque derivatam versionem veterem, cogitaverunt.

Qui dixerunt: Possideamus nobis
pulehritudinem Dei.

Deus meus, pone eos ut rotam
quasi stipulam ante faciem¹ venti.

Quomodo ignis comburit sileam,
et sicut flamma devorat montes.

Sic persequeris eos in tempestata tua,
et in turbine tua conturbabis eos.

Imple facies eorum ignominia,
et quærent nomen tuum, Domine.

Confundantur et conturbentur usque in saeculum
[h. æternum]:

et erubescant, et pereant.

Et sciant quia nomen tuum est Dominus solus tu:
excelsus super omnem terram.

VICTORI PRO TORCULARIBUS², FILIORUM CORE
CANTICUM [h. Psalmus].

LXXXIV. Quam dilecta tabernacula tua,
Domine exercituum!

Desiderat et deficit anima mea in atria Domini:
cor meum et caro mea laudabunt Deum³, Deum
viventem.

Siquidem passer [Al. avis] invenit domum,
et avis [Al. passer] nidum sibi, ubi ponat⁴ pullos
suos:

Altaria tua, Domine exercituum,
rex meus et Deus meus.

Beati qui habitant in domo tua:
adhuc laudabunt te. SEMPER.

Beatus homo cujus fortitudo est in te:
semita in corde ejus.

Transeuntes in valle fletus,
fontem ponent eam:

benedictionem quoque amicitiarum doctor.

Ibunt de fortitudine in fortitudinem:
parebunt apud Deum in Sion.

1. Verba ante faciem in Cisterciensi ms. non
sunt, moxque legitur *comburete sileam*, pro *combu-
rit*, etc. Demum juncto et reginae cod. *persequere*
eos, et *conturba* eos.

2. Minori numero in nostris mss. legitur, pro
torculari.

3. Ita duo canones San-Germanensis ac Mem-
mianus quod quidem legi potest ex Hebr. אל חי
 אל חי *ierannenu* et *el hhai*, ubi vox אל et gemi-
nata nomen *Dei* congeminat. Hodierni primum אל
et præpositionem esse volunt, vocalem *segol* appo-
nentes litteræ N *aleph* cum Massorethis: unde in-
terpretantur, *exultabunt ad Deum vivum*. MARR.

Domine Deus exercituum, exaudi orationem meam:
ausculta [h. auribus percipe], Deus Jacob.

SEMPER.

Clypeus noster vide, Deus⁵,
et attende faciem Christi tui.

Quoniam melior est dies in atris tuis super
millia:

elegi abjectus esse in domo Dei mei,
magis quam habitare in tabernaculis impietatis.

Quia sol et scutum Dominus Deus,
gratiam et gloriam dabit Dominus.

Nec prohibebit bonam
ab his qui ambulat in perfectione.

Domine exercituum,
beatus homo qui confidit in te.

VICTORI FILIORUM CORE, CANTICUM [h. Psalmus].

LXXXV. Placatus es, Domine, terra tuae:
reduxisti captivitatem Jacob.

Dimisisti iniquitatem populo tuo:
operusti omnes iniquitates eorum. SEMPER.

Continuitis omnem indignationem tuam,
conversus es ab ira furoris tui.

Converte nos, Deus Jesus [h. salutaris noster],
et solve iram tuam adversum nos.

Noli in æternum irasci nobis:

extendens iram tuam in generationem [Al. a ge-
neratione, etc.] et generationem.

Nonne tu revertens vivificabis nos,
et populus tuus latitabit in te?

Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam,
et salutare tuum da nobis.

Audiam quid loquatur Deus Dominus:
loquetur enim pacem ad populum suum et ad
sanctos suos,
ut non conerlantur ad stultitiam⁶.

— Semel tantum habet Cisterciensis. ms. *Deum*.
Notatum vero et Maritano duplex מא in Hebræo
legi, quorum alterum, substrato *segol* puncto, præ-
positionem *ad* sonat. Sic autem accipiunt et LXX
ante natos Massorethas immane quantum.

4. Vaticanus ms. cum editis libris, ut *reponat*.
Alii etiam habent *reponat*, sed cum ubi adverbio,
ubi reponat. MARR.

5. Ms. reginae verbum *vide* bis repetit: mox justa
veterem interpretationem plus habet, *dies una in*
atriis.

6. Alio fere sensu Cisterciensis ms. ut *conerlantur*
ab stultitia.

Veritatem prope est his qui timet eum salutare
ejus,
ut habilet gloria in terra nostra.
Misericordia et veritas occurrerunt:
justitia et pax deorsum sunt.
Veritas de terra orta est,
et justitia de caelo prospexit.
Sed et Dominus dabit bonum,
et terra nostra dabit germen suum,
Justitia ante cum tibi,
et ponet in via gressus suos.

ORATIO DAVID.

LXXXVI. Inclina, Domine, aurem tuam, exaudi
me:
quia egenus et pauper [AL. add. sum] ego.
Custodi animam meam, quia sanctus [h. misericors]
ego:
salva seruum tuum tu [AL. tacet tu], Deus meus,
qui confidit in te.
Miserere mei, Domine,
quoniam ad te clamabo¹ tota die.
Lætifica animam servi tui:
quia ad te, Domine, animam meam levo.
Tu enim es, Domine, bonus et propitiabilis,
et multus misericordia omnibus qui invocant te.
Exaudi [h. auribus percipe], Domine, orationem
meam,
et ausculta vocem deprecationum mearum.
In die tribulationis mee invocabo te,
quia exaudies me.
Non est similis tui in diis, Domine,
et non est juxta² opera tua.
Omnes gentes quas fecisti,
venient et adorabunt coram te, Domine,
et glorificabunt nomen tuum [AL. add. Domine].
Quia magnus es tu, et faciens mirabilia, tu Deus
solus.
Doce me [illumina mihi], Domine, viam tuam,
ambulem in veritate tua,
unicum fac cor meum, ut timeat nomen tuum.

1. Reginae ms. ad te clamavi. Cisterciens. tertio
ab hoc versu, nomen Domine praetermittit.

2. Cistore. non juxta, priori etiam et vocula
omissa.

3. Nostri mss. ipse natus est in ea. Tum Cister-
ciens. et cantabunt, cum pridem editis: reginae

Confitebor tibi, Domine Deus meus, in toto corde
meo,
et glorificabo nomen tuum in sempiternum [h.
saeculum].

Quia misericordia tua magna super me,
et eruisi animam meam de inferno extremo [h.
inferiori].

Deus, superbi surrexerunt [AL. insurrexerunt]
adversum me,
et caelus robustorum quaesierunt [AL. quaesivit]
animam meam,
et non posuerunt te in conspectu suo.

Tu autem, Domine Deus misericors et clemens:
patiens [h. tardus ad furorem], et multa miseri-
cordia et verus.

Respice ad me, et miserere mei:
da fortitudinem tuam seruo tuo,
et salva filium ancillae tuae.

Fac mecum signum in bonitate,
et [AL. ut] videant qui oderunt me, et confun-
dantur:

Quia tu, Domine, auxiliatus es mihi,
et consolatus es me.

FILIORUM COBE PSALMUS CANTICI.

LXXXVII. Fundamenta [AL. Fundamentum] ejus
in montibus sanctuarii.

Diligit Dominus portas Sion:

super omnia tabernacula Jacob.

Gloriosa dicta sunt in te,
civitas Dei. SEMPER.

Ecce Palestina et Tyrus cum Ethiopia:

iste natus est tibi.

Ad Sion autem dicitur:

Vir, et vir natus est in ea,

et ipse fundavit eam Excelsus.

Dominus numeravit scribens populos:

Iste natus est tibi³. SEMPER.

Et cantores⁴ quasi in choris:

omnes fontes mei in te.

autem colico minori numero, et cantabit quasi,
etc.

4. Editi ac mss. aliquot libri: Et cantabunt.
Canon vero San-Germanensis et Monimianus legunt
et principes, juxta Hebraeum verbum שריים sarim
quod principes, vel cantores, significat. MART.

CANTICUM GARMINIS [h. Psalmus] FILIORUM COBE
VICTORI PER CHORUM AD PRECINENDUM ERUDITIO-
NIS EMAN EZRAHE.

LXXXVIII. Domine Deus salutis meae,
per diem clamavi, et nocte coram te.

Ingradiatur ante te oratio mea:

inclina aurem tuam ad laudationem meam.

Quia repleta est malis anima mea,
et vita mea ad infernum descendit [h. usque
perenit].

Reputatus sum cum descendentibus in lacum:
factus sum quasi homo invalidus, inter mortuos
liber:

Sicut interfecti et dormientes in sepulcro,
quorum non recordaris amplius:
et qui a manu tua abscesi sunt¹.

Posuisti me in lacu novissimo [h. subteriori]
in tenebris in [AL. tenebrosis et] profundis.

Super me confirmatus est² furor tuus,
et cunctis fluctibus tuis afflicisti me. SEMPER.

Longe fecisti notos meos a me,
posuisti me abominationem eis,

clausum, et non procedentem.

Oculus meus infirmatus est ab afflictione,

vocavi [AL. invocavi] te, Domine, tota die:
expandi ad te palmas meas.

Nunquid mortuis facies mirabilia,

aut gigantes surgent [AL. resurgent], et confite-
buntur tibi? SEMPER.

Nunquid narrabitur in sepulcro misericordia tua,
veritas [AL. et veritas] tua in perditione?

Nunquid noscentur in tenebris mirabilia tua,
et justitia tua in terra quae oblivioni tradita
est?

Ego autem ad te, Domine, clamavi [h. deprecatus
sum],

et mane oratio mea proveniet te.

Quare, Domine, abiecis animam meam,
abscondis faciem tuam a me?

1. Duo mss. et ipsi a manu tua abscesi sunt.
MART.

2. San-Germanensis canon et Memmianus, super
me consummatus est. MART.

3. Plures mss. legunt, commemorabor; alii vero
consequenter, Babylonis scientis me, pro scientibus
me. In Hebraeo scriptum est רַחֵם רַחֵם רַחֵם rakahubabel,
id est, Rahab et Babylonis, ut legitur in Vulgata.
MART.

4. Idem mss. pluresque alii, Martiano teste,

Commemorabo³ superbiae et Babylonis scientibus
me.

Pauper ego et ærumnosus ab adolescentia;
portavi furorem tuum, conturbatus sum.

Super me transierunt⁴ ira tuae,
terrores [AL. et terrores] tui oppresserunt me.

Circumdederunt me quasi aquae tota die,
vallaverunt me pariter.

Longe fecisti a me amicum et sodalem,
notos meos abstulisti [h. prae tenebris].

ERUDITIO ETHAN⁵ EZRAHE.

LXXXIX. Misericordias Domini in aeternum [h.
saeculum] cantabo,

in generationem et generationem
annuntiabo [h. innotescam] veritatem tuam in
ore meo.

Quia divi⁶: Sempiterna [h. saeculum] misericordia
edificabitur,

caelos fundabis, et veritas tua in eis.

Percussi fedus cum electo meo:

juravi David seruo meo:

Usque in aeternum stabiliam semen tuum,

et edificabo in generatione et generatione thro-
num tuum. SEMPER.

Et [AL. tac. Et] confitebuntur caeli mirabilia tua,
Domine,

et veritatem tuam in ecclesia sanctorum.

Quis enim in nube [AL. nubibus] aquabitur Do-
mino,

assimilabitur Domino in [AL. de] filiis Dei?

Deus inelytus [h. robustus] in arcaeo sanctorum
nimio,

et terribilis in cunctis qui circa eum [h. super
omnes qui in circuitu ejus] sunt⁷.

Domine Deus exercituum, quis similis tibi?

Fortissime Domine, et veritas tua in circuitu
tuo.

commemorabor, tum scientis me. Mss. reginae retinet
commemorabo, ac porro scientes legit.

4. In Cisterciens. ms. per me transierunt, etc.

5. Idem ms. eruditionis Ethan, etc.

6. Mss. omnes praeter San-Germ. Memm. et Sor-
bonicum: Quia dixisti, etc. Deinde canon Carcaes.
cum Vaticano codice: Sicut caelos fundabis veri-
tatem tuam in eis. MART.

7. Cisterciens. mss. qui cum eo sunt, et mox
similis tui, pro tibi.

Tu dominaris superbiis maris,
et elationes gurgitum ejus tu comprimis [h. magnificas].

Tu confregisti quasi vulneratur superbum.

In brachio fortitudinis tuae disperdisti¹ inimicos tuos.

Tui sunt caeli, et tua est terra,
orbem et plenitudinem ejus, tu fundasti ea.

Aquilonem et dexteram tu creasti².

Thabor et Hermon nomen tuum laudabunt.

Tuum [h. Tibi] brachium cum fortitudine
roboretur manus tua, et exaltet dextera tua.

Justitia et iudicium firmentum throni tui,
misericordia et veritas procedent faciem tuam.

Beatus populus qui novit jubilium³,
Domine, in lumine vultus tui ambulabunt.

In nomine tuo exsultabunt tota die,
et in justitia tua exaltabuntur.

Quia gloria fortitudinis eorum tu es,
et in voluntate [Al. misericordia] tua elevabis
cornu nostrum.

Quia a Domino est protectio nostra [h. protectore
nostro],

et a sancto Israel rege nostro.

Tunc locutus es per visionem sanctis [h. misericordi-
bus] tuis,

et dixisti : Posui adiutorium super robustum,
exaltavi electum de populo⁴.

Inveni David servum meum :
oleo sancto meo unxi eum.

Cum quo manus mea firma erit,
et brachium meum roborabit eum.

Non decipiet inimicus eum,
et filius iniquitatis non affliget eum.

1. Idem mss. et in brachio forti tuo disperdisti, etc. Tum tertio ab hoc versu postremam ea voculam praetermittit.

2. Regius ac Corbeiensis, et dextrum tu creasti. **MARR.**

— Haec contemenda Cisterciensis mss. lectio, dextrum pro dexteram ei qui passim legitur in commentariis s. patris, ubi de aquilone sermo est, *aquilo, ventus durissimus, nomine dextera vocatur*. Nam quod alii quatuor mundi plagas sub nominibus aquilonis, et dexterae, Thabor et Hermon designari putant, haud scio qua auctoritate eorum montium nomina pro oriente atque occidentem usurpari velint. At scio tamen ab Symmacho, cuius maxime delectatus ingenio est s. pater, redditum Graece, *ἰς βόρρην καὶ ἀνατολάν*.

3. Falso errore apud Marian. atque editos primum libros, quin etiam mss. aliquot obtinebat, qui

Sed concidam ante faciem ejus hostes illius,
et qui eum oderunt percussam [h. fulminabo].
Veritas autem mea et misericordia mea [Al. add. erit] cum eo,

et in nomine meo exaltabitur cornu ejus.

Et ponam in mari manum ejus,
et in fluminibus dexteram ejus.

Ipse invocabit me, pater meus es tu,
Deus meus, et fortitudo salutis meae.

Ego autem primogenitum ponam [h. dabo] eum,
excelsum [Al. et excelsum] regibus terrae.

In aeternum [h. saeculum] custodiam et misericordiam meam,

et pactum meum fidele ei⁵.

Et ponam perpetuum semen ejus,
et thronum ejus sicut dei caeli.

Si dereliquerint filii ejus legem meam,
et in iudiciis meis non ambulaverint.

Si caeremonias meas profanaverint,
et precepta mea non custodierint.

Visitabo in virga scelera [h. scelus] eorum,
et in plagis iniquitates [Al. iniquitatem] eorum.

Misericordiam autem meam non auferam ab eo,
nec mentiar in veritate mea.

Non violabo pactum meum,
et quod egressum est de labiis meis, non mutabo.

Semel juravi in sancto meo,
ne [h. si] David mentiar⁶.

Semen ejus in aeternum [h. saeculum] erit,
et thronus ejus sicut sol in conspectu meo [h. coram me].

Sicut luna stabilietur in aeternum [h. saeculum],
et testis in caelo [h. nube] fidelis. **SEMPER.**

novit jubilium. Nos primum Hebraeus textus, אֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל הוֹדִיעַ רֵדִי הַעֵם quod est ad verbum, *beatus populus sciens buccinam inflare*, docuit restituendam novit, pro noluit, tum unus Cisterciensis. ms. repositam a nobis lectionem suffragio suo atque auctoritate comprobavit. Vetus quoque Latina versio, *beatus populus, qui scit jubilationem*, juxta Græcum ipsum exemplar ὁ ἡσυχαστὴν ἀλαλαξάν. Vereor autem, quin potius audaciori cupiam critico, quam dormitanti antiquario vetus illa depravatio verbi noluit, pro novit, culpe sit adscribenda.

4. Plus habet Cisterciensis. ms. de populo meo.

5. Iterum plus habent nostri mss. *fidele erit ei*. Et ponam in perpetuum, etc. Tum paulo post, si autem dereliquerint, etc.

6. Reginae ms. cum Hebraeo scholiaste, si David, etc.

ORATIO MOSE VIRI DEI.

Tu autem repulisti, et projecisti,
iratus es aduersus Christum tuum.

Attenuasti pactum serui tui,
profanasti in terra diadema ejus.

Dissipasti [h. dirupisti] omnes macerias [h. sepes] ejus,

posuisti munitiones ejus pavorem.
Diripuerunt eum omnes qui transeunt per viam,
factus est opprobrium vicinis suis.

Elevasti dexteram hostium ejus,
latificasti omnes inimicos illius.

Nam et avertisti robur gladii ejus,
et non subleuasti eum in praelio.

Quiescere [h. deficere] fecisti munditiam ejus,
et thronum illius in terra [Al. terram] detraxisti.

Abbreviasti dies adolescentiam ejus,
operuisti eum ignominia. **SEMPER².**

Usquequo, Domine, absconderis in finem,
succedetur quasi ignis indignatio tua.

Memento mei de profundo³,
alioquin quare frustra creasti filios hominum.

Quis est vir, qui vivat, et non videat mortem :
salvans animam suam de manu inferi⁴? **SEMPER⁵.**

Ubi sunt misericordiae tuae antiquae [h. praesae], Domine,
quas jurasti David in veritate tua?

Recordare, Domine, opprobrii servorum tuorum,
portavi in sinu meo⁶ omnes iniquitates popu-
lorum.

Quibus exprobraverunt inimici tui, Domine,
quibus exprobraverunt vestigia Christi tui.

Benedictus Dominus in sempiternum [h. saeculum],
amen et amen.

1. Illic vocem omnes, cum alias nam et Cisterciensis. ms. omittit.

2. Tres mss. *sempiterna*, quod referant ad ignominia.

3. Memmianus canon et Careassonensis tresque pedissequi ejusdem, *memento mei de terra*. **MARR.**

4. Pro *semper*, ipsum hic ponit reginae ms. nomen *diapsalma*.

5. Addunt nonnulli mss. quod habetur in editis : *Quia portavi in sinu meo*, etc. Canon autem Careass. ac ms. S. Michaelis ita legitur : *Portavi in sinu meo multarum gentium*. **MARR.**

6. Reginae ms. ut et modo laudata epistola ad Cyprianum, et quod amplius est labor, etc.

7. Psalmm istum, qui apud Graecos et Latinos octogiesimus nonus inscribitur, Cypriano studiosis-

XC. Domine, habitaculum tu factus es nobis¹,
in generatione et generatione.

Antequam montes nascerentur
et parturiretur terra, et orbis,
a saeculo et usque in saeculum tu es, Deus.

Convertes [h. Convertis] hominem usque ad contri-
tionem,

et dices [h. dices] : Revertimini [Al. Convertimini],
filii Adam.

Quia mille anni in oculis tuis
sicut dies hesternae qua pertransiit,
et vigilia nocturna.

Percutiente te eos, somnium erunt :
mane quasi herba pertransiens.

Mane floruit, et abiit :
ad vesperam coneretur atque siccabitur.

Consumpti enim sumus in furore tuo,
et in indignatione tua conturbati sumus.

Posuisti iniquitates nostras coram te,
negligentias nostras in locum vultus tui.

Omnes enim dies nostri
transierunt in furore tuo :
consumpsimus annos nostros quasi sermonem
loquens.

Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta
anni :

si autem multum, octoginta anni²,
et quod amplius labor³ et dolor,
quoniam transivimus cito et avolvimus.

Quis novit fortitudinem irae tuae,
et secundum timorem tuum indignationem tuam?

Ut numerentur dies nostri sic ostende,
et venemus corde sapienti.

simo presbytero totum edisseruit S. Hieronymus : quare ad ejus commentaria confingimus, ubi lectiones variantes occurrunt in mss. codicibus. **MARR.**

— Voculam tu, qua et in Hebraeo resonat, ex mss. sufficimus. Ceterum confer epistolam 140, ad Cyprianum, ubi totum hunc psalmum tum ex Hebraeo, tum ex Septuaginta s. pater legit, atque illustrat.

7. Quingue mss. legunt eum *Vulgata*, *si autem in potentibus octoginta anni*. Regius, Corbeiensis, et Sorbon. retinent veram lectionem Hieronymi, *si autem multum*, etc. **MARR.**

8. Reginae ms. ut et modo laudata epistola ad Cyprianum, et quod amplius est labor, etc.

Revertere, Domine, usquequo,
et exorabilis esto super seruos tuos.
Imple [h. Satiā] nos matutina misericordia tua,
et laudabimus et letabimur in cunctis diebus
nostris.
Lætifica nos pro diebus [h. secundum dies] quibus
afflicti sunt nos,
et annis in quibus vidimus mala.
Appareat apud seruos tuos opus tuum,
et gloria tua [h. decor tuus] super filios eorum.
Et sit decor [h. pulchritudo] Domini Dei nostri
super nos,
et opus manuum nostrarum fac stabile¹ super
nos:
et opus manuum nostrarum confirma².

XCI. Qui habitat in abscondito Excelsi³:
in umbraculo Domini⁴ commorabitur:
Dicens: Domine, spes mea, et fortitudo mea:
Deus meus, confidam in eo.
Quia ipse liberabit [Al. liberabit] te de laqueo ven-
nantium:
de morte insidiarum.
In scapulis suis obumbrabit tibi,
et sub alis ejus sperabis:
scutum [h. hasta] et protectio veritas ejus.
Non timebis a timore nocturno:
a sagitta volante per diem.
A peste in tenebris ambulante,
a morsu insidiantis meridiē.
Cadent a latere tuo mille

1. Cisterc. ms. fac stabilire.

2. Pro confirma, in canone S. Germani a Memmiano legimus, dirige. Marr.

3. In eodem ms. hęc præponitur epigrapha, sive titulus: *Laus cantici David*, ex Septuaginta, qui tamen ἀνερχεσθαι in Hebræo psalmum hunc esse, non diffidentur.

4. Hebræus scriptum habet יְרֵי, *Saddai*, quod in Ezechiele Hieronymus interpretatur *Deum sublimem*. Aquila ἀδικων vertit; id vero nos, inquit idem Hieronymus, *robustum, et sufficientem ad omnia perpetranda*, accipere possumus. Vide epistolam s. doctoris ad Marcellam, cujus illud principium est: *Nonagesimum psalmum legens, etc.* Marr.

— Huic referendus s. ipse doctor in epist. 25, ad Marcellam: « Nonagesimum psalmum legens in eo loco quo scribitur: *Qui habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei cæli commorabitur*, dixeram apud Hebræos pro *Deo cæli*, esse positum

et decem millia a dextris tuis:
ad te autem non appropinquabit.
Veruntamen oculis tuis videbis [h. conspicias]:
et ultionem [h. expletionem] impiorum cernes.
Tu enim [Al. autem] es, Domine, spes mea:
excelsum posuisti habitaculum tuum.
Non accedet ad te malum,
et lepra non appropinquabit tabernaculo tuo.
Quia Angelis suis mandavit de te,
ut custodiant te in omnibus viis tuis.
In manibus [h. palmis] portabunt te:
ne forte offendant ad lapidem pes tuus.
Super aspidem et basiliscum calcabis⁵:
conculcabis leonem et draconem.
Quoniam mihi adhesit, et liberabo eum:
exaltabo eum, quoniam cognovit nomen meum.
Invocabit me, et exaudiam eum,
cum ipso ego⁷ in tribulatione,
cruiam eum, et glorificabo eum.
Longitudine dierum implebo [h. satiabo] eum,
et ostendam illi salutarem meum.

PSALMUS CANTICI IN DIE SABBATI.

XCH. Bonum est confiteri Domino,
et psallere nomini tuo, Altissime.
Ad annuntiandum mane misericordiam tuam,
et fidem tuam in nocte⁸.
In decachordo et in psalterio,
in cantico [h. carmine], in cithara.

Saddai, quod Aquila interpretatur יְרֵי, quod nos *robustum et sufficientem ad omnia perpetranda accipere possumus, etc.* Videtis et quæ nos ad hunc locum observamus.

5. Duas hoc loco retinent lectiones exemplaria canonis San-Germanensis ac Memmiani; legunt enim in hunc modum: *A morsu demonis meridiani, insidiantis meridiē*. Editi cum mss. quatuor: *A morsu insipientis meridiē*. Canon Carcassonnensis et duo pedissequi: *A morsu demonis meridiani*. Marr.

— Rogine ms. cum pridem editis, *a morsu insipientis meridiē*: Cisterciensis, *a morsu demoni meridiani*. Ipso alibi s. pater transtulisse fertur: *a morsu parentis meridiē*.

6. Idem regin. ms. et basiliscum ambulans, tum addita et copula, Cisterciensis. et conculcabis.

7. Nostri omnes mss. ero pro ego, minus bene.

8. In tribus mss. Carcass. Valic. et S. Mich. et fidem tuam per noctem, Marr.

Quoniam lætificasti me, Domine, in opere tuo:
in facturis manuum tuarum laudabo.
Quam magnificata sunt opera tua, Domine:
aëris profunda factæ sunt cogitationes tuæ.
Vir insipiens non cognoscet,
et stultus non intelliget istud.
Germinaverunt impij quasi fenum,
et floruerunt omnes¹ qui operantur iniquitatem,
ut conterantur usque in sempiternum.
Tu autem excelsus:
in æternum [h. sæculum], Domine,
Eccc [Al. add. enim] inimici tui, Domine,
ecce inimici tui, peribunt,
et dissipabuntur [h. dividuntur] omnes qui operantur iniquitatem.
Et exaltabitur quasi monocerotis cornu meum,
et senectus mea in oleo ubere.
Et respiciet oculus meus insidiantes mihi²,
de his qui consurgunt adversum me malignantibus
audiet auris mea.
Justus ut palma florebit,
ut cedrus Libano multiplicabitur.
Transplantati in domo Domini:
in atrijs Dei nostri germinabunt.
Adhuc fructificabunt in senectute:
pingues³ et frondentes erunt:
Annuntiantes quia rectus Dominus:
fortitudo mea, et non est iniquitas in eo.

XCHH. Dominus⁴ regnavit,
gloria indutus est:
Indutus est Dominus fortitudine, et accinctus est⁵:
insuper appendit orbem qui non commovebitur.
Firmum solium tuum ex tunc,
a [Al. ab æterno] sæculo tu es.

1. Idem hic legunt: *cum germinaverint impij quasi fenum, et floruerunt omnes, etc.* Marr.

2. Idem mss. *Et despiciet oculus meus eos qui insidiantur mihi*: proptus ad veterem interpretationem.

3. Hic quoque proptus ad Græcum ac veterem translationem Cisterciensis. ms. *pingui*.

4. Idem ms. titulum istum præponit: *Laus cantici David*: qui tametsi ex Septuaginta derivatur (nullus enim est in Hebræo), est tamen cæteris brevior omnibus, qui variè ex ea versione laudantur.

5. Variam habent divisionem canonis exemplaria: codex Carcassonnensis sic legit in secundo com-

mate: *Fortitudine accinctus est: San-Germanensis autem et Memmianus hoc colon dividunt non in tria, sed tantum in duo commata, ut nos edidimus juxta Hebræorum etiam codices. Marr.*

Leaverunt flumina, Domine,
leaverunt flumina vocem suam [Al. voces suas]:
Leaverunt flumina gurgites suos:
a vocibus aquarum multarum.
Grandes fluctus maris:
grandis in excelso Dominus.
Testimonia tua fidelia facta sunt nimis
domum tuam decet sanctitas,
Domine, in longitudine dierum.

XCIV. Deus ultionum, Domine;
Deus ultionum, ostendere.
Eleare, judex terra:
redde vicissitudinem superbis⁶:
Usquequo impij, Domine,
usquequo impij exsultabunt;
Fluent loquentes antiquum:
garrient omnes qui operantur iniquitatem.
Populum tuum, Domine, conterent,
et hereditatem tuam assigent;
Viduas et advenam interficient,
et pupillos occident;
Et dixerunt: Non videbit Dominus,
et [Al. tac. et] non intelligit Deus Jacob?
Intelligite, stulti in populo,
et insipientes aliquando discite⁷.
Qui plantavit aurem, non audiet:
aut qui finxit oculum, non videbit [h. respiciet].
Qui erudit [h. castigat] gentes, non arguet,
qui docet hominem scientiam?
Dominus novit cogitationes hominum,
quia vane sunt.
Beatus vir quem tu⁸ erudieris [h. castigaveris],
Domine,
et de lege tua docueris eum.

6. Tres et nostris mss. *Eleare, qui judicas terram; redde vicissitudines superbis*.

7. Canon Carcassonnensis: *Et insipientes quando erudimini?* Memm. *quando discedent?* Marr.

8. S. Augustinus in speculo et canon Memmianus legunt sine pronome *tu*: quod tamen supplementum docet Hieronymus in epist. ad Sann. et Pretel. Consulat locum qui voluerit. Marr.

Ut quiescat a diebus afflictionis :
donec sodiatur impio interitus.

Non enim derelinquet Dominus populum suum,
et hereditatem suam non deseret.

Quoniam ad iustitiam revertetur iudicium,
et sequentur illud omnes recti corde.

Quis stabit pro me adversus malos ?

Quis stabit pro me adversus operarios iniqui-
tatis ?

Nisi quia Dominus auxiliator meus :
paulo minus habitasset in inferno anima mea :
Si dicebam : Motus [Al. commotus] est pes meus :
misericordia tua, Domine, sustentabit [Al. sus-
tentabat] me.

In multitudine cogitationum mearum, quae sunt in
me intrinsecus ;
consolationes tuae delectabunt animam meam.

Nunquid particeps erit tui thronus insidiarum,
fangens dolorem¹ in praecepto.

Copulabuntur adversus animam iusti,
et sanguinem innocentem condemnabunt :

Erit autem Dominus mihi in refugium,
et Deus meus quasi petra spei meae.

Et restituet super eos iniquitatem² suam [h. dolo-
rem suum],
et in malitia sua perdet eos :
Et perdet eos Dominus Deus noster.

XCV³. Venite, laudemus Dominum :

Jubilemus petrae Jesu [h. forti salutaris] nostro,
Præoccupemus vultum ejus in actione [h. confes-
sione] gratiarum :

in canticis [h. psalmis] jubilemus ei.

Quoniam fortis [h. Deus] et magnus Dominus,
et rex magnus super omnes deos.

In cuius manu fundamenta terrae,
et excelsa montium ipsius sunt.

Cujus est mare : ipse enim fecit illud,
et siccam manus ejus plasmaverunt.

Venite, adoremus et curvemur :
slectamus genua⁴ ante faciem Domini factoris
nostri.

1. Cisterciensis. ms. fangens laborem, etc.

2. Cisterciensis. ms. in secunda persona legit : Et restitues super eos iniquitatem, nec addit suam : tum cohaerenter perdes eos utroque in loco, quorum alterum reginae ms. plane tacet. Continenter vero Hebraeus refragatur.

3. Hierum Cisterciensis. praefigit et Vulgata versione titulum hunc : Laus cantici David. Ad haec

Quia ipse Deus noster :
et nos populus pascuae ejus, et grex [h. oves] ma-
nus ejus.

Hodie si vocem ejus audieritis,
nolite oblitiscere corda vestra, sicut in contra-
dictione,
sicut in die tentationis in deserto.

Ubi tentaverunt me patres vestri :
probaverunt me, et viderunt opus meum.

Quadraginta annis displicuit mihi generatio⁵ :
et dixi : Populus errans corde est,
et non cognoscens vias meas.

Et juravi in furore meo,
ut non introirent in requiem meam.

XCVI. Cantate Domino canticum novum :
cantate Domino, omnis terra.

Cantate Domino, benedicite nomini ejus :
annuntiate de die in diem salutare ejus :

Narrate in gentibus gloriam ejus :
in universis populis mirabilia ejus.

Quia magnus Dominus, et laudabilis nimis :
terribilis est super omnes deos.

Montes sicut cera tabefacti sunt a facie Domini :
a facie dominatoris omnis terrae [Al. orbis].

Annuntiaverunt caeli iustitiam ejus,
et viderunt omnes populi gloriam ejus.

Confundantur universi qui serviunt sculptili,
qui gloriatur in idolis :

Adorate eum, omnes dii.
Audiuit, et laetata est Sion :

et exsultaverunt filii Juda,
propter iudicia tua, Domine.

Tu enim Dominus excelsus super omnem terram :
vehementer elevatus es super omnes [Al. uni-
versos] deos.

Qui diligitis Dominum, odite malum :
custodit animas sanctorum [h. misericordium]
suorum, de manu impiorum eruat eos.

Lux orta [h. seminata] est justo,
et rectis corde letitia.

Laetamini, iusti in Domino,
et confitemini memoriae sanctae ejus.

CANTICUM [h. Psalmus].

XCVIII. Cantate Domino canticum novum,
quia mirabilia fecit :

quia mirabilia fecit :
Salvavit [Al. Salvabit] sibi dextera ejus,
et brachium sanctum ejus.

Nolum fecit Dominus salutare suum :
in specu [h. in oculis] gemitum recepit [Al. re-
bit] iustitiam suam.

Recordatus est misericordiae suae,
altero psalmi versu, Jesu Christo habet, pro Jesu nostro.

4. Duo e nostris mss. curvemus et slectamus genua, etc. Paulo quoque post, quia ipse est Deus, etc.

5. Addant nostri omnes mss. illa : sermo cum veteri interpretatione Vulgata.

6. Duo mss. in instanti, appendit, tum pari omnes consensu, in aequitate.

Judicabit¹ orbem in iustitia,
et populos in fide sua.

XCVII. Dominus regnavit², exultet terra :
letabuntur insulae multae.

Nubes et caligo in circuitu ejus :
iustitia et iudicium firmamentum solii ejus.

Ignis ante faciem ejus ibit,
et exuret per circuitum hostes ejus.

Apparuerunt [h. illuxerunt] fulgura ejus orbi :
vidit, et contremuit terra.

Montes sicut cera tabefacti sunt a facie Domini :
a facie dominatoris omnis terrae [Al. orbis].

Annuntiaverunt caeli iustitiam ejus,
et viderunt omnes populi gloriam ejus.

Confundantur universi qui serviunt sculptili,
qui gloriatur in idolis :

Adorate eum, omnes dii.
Audiuit, et laetata est Sion :

et exsultaverunt filii Juda,
propter iudicia tua, Domine.

Tu enim Dominus excelsus super omnem terram :
vehementer elevatus es super omnes [Al. uni-
versos] deos.

Qui diligitis Dominum, odite malum :
custodit animas sanctorum [h. misericordium]
suorum, de manu impiorum eruat eos.

Lux orta [h. seminata] est justo,
et rectis corde letitia.

Laetamini, iusti in Domino,
et confitemini memoriae sanctae ejus.

CANTICUM [h. Psalmus].

XCVIII. Cantate Domino canticum novum,
quia mirabilia fecit :

quia mirabilia fecit :
Salvavit [Al. Salvabit] sibi dextera ejus,
et brachium sanctum ejus.

Nolum fecit Dominus salutare suum :
in specu [h. in oculis] gemitum recepit [Al. re-
bit] iustitiam suam.

Recordatus est misericordiae suae,
altero psalmi versu, Jesu Christo habet, pro Jesu nostro.

1. Cisterciensis. ms. iudicare : et cum altero regine, in iusto, pro iustitia.

2. Idem Cisterciensis. in futuro regnabit, exultabit. Reginae autem ms. tantum exsultavit, pro exsultet.

3. Nostri mss. omnes Jacob pro Israel legunt. Coniicere autem hinc licet, illud quod in Graecis ali-

et veritatis suae domini Israel³ :
viderunt omnes fines terrae salutare Dei nostri.

Jubilat Domino omnis terra :
vociferamini, et laudate, et canite [h. psallite].

Canite [h. Psallite] Domino in cithara :
in cithara et voce carminis [h. psalmis].

In tubis et clangore buccinae :
jubilat eorum rege Domino.

Tonet mare et plenitudo ejus :
orbis et habitatores ejus.

Flumina plaudent manu [h. palma] :
simul montes laudabunt.

Ante Dominum, quia venit iudicare terram :
iudicabit orbem⁴ in iustitia,
et populos in aequitate.

XCIX. Dominus regnabit, commoveantur populi :
sessor Cherubim, concutiat terra.

Dominus in Sion magnus,
et excelsus est super omnes populos.

Confiteantur nomini tuo magno,
et terribili sanctoque [h. magne et terribilis,
sanctum nomen ejus, et fortitudo],
et imperium regis iudicium diligit.

Tu fundasti cepitates :
iudicium et iustitiam in Jacob tu fecisti.

Exallate Dominum Deum nostrum,
Et adorate scabellum pedum ejus : quia sanctus
[Al. sanctum] est :

Moses et Aaron in sacerdotibus ejus,
et Samuel in his qui invocant nomen ejus ;
Invocabant Dominum, et ipse exaudivit [Al. exau-
diebat] eos :

in columna nubis loquebatur ad eos.
Custodierunt [Al. custodiebant] testimonia ejus,
et praeceptum quod [Al. tac. quod] dedit eis.

Domine Deus noster, tu exaudisti eos :
Domine, propitius fuisti eis,
et ultor super commutationibus [h. adinventio-
nibus] eorum.

Exallate Dominum Deum nostrum,
et adorate in monte sancto ejus :
quia sanctus Dominus Deus noster.

1. Cisterciensis. ms. iudicare : et cum altero regine, in iusto, pro iustitia.

2. Idem Cisterciensis. in futuro regnabit, exultabit. Reginae autem ms. tantum exsultavit, pro exsultet.

3. Nostri mss. omnes Jacob pro Israel legunt. Coniicere autem hinc licet, illud quod in Graecis ali-

4. Denuo Cisterciensis. ms. iudicare orbem, etc. Videtur superiorem Psalmum xvi in fine.

CANTICUM [h. Psalmus pro confessione] IN GRATIARUM ACTIONE.

C. *Jubilata Deo, omnis terra, servite Domino in lætitia. Ingredimini coram eo in laude: scitote quoniam Dominus ipse est Deus. Ipse fecit nos, et ipsius sumus, populus ejus et grex [h. oves] pascuæ ejus. Ingredimini portas ejus in gratiarum actione [h. in confessione], atria ejus in laude: Confitemini ei, benedicite nomini ejus: quia bonus Dominus. In sempiternum [h. sæculum] misericordiam ejus, et usque ad generationem et generationem fides ejus.*

DAVID CANTICUM [h. Psalmus].

Cl. *Misericordia et iudicium cantabo: tibi, Domine, psallam. Erudiar in via perfecta quando venies ad me. Ambulabo in simplicitate cordis mei, in medio domus mee. Non ponam coram oculis meis verbum Belial¹: facientem declinationes odicii, nec adhæsit mihi. Cor pravum recedit a me: malum nesciam. Loquentem [h. detrahentem] in abscondito contra proximum suum [h. sodalem suum], hunc interficiam: Superbum oculis et altum corde, cum hoc esse non poteram².*

1. Memmianus canon, *verba Belial*. Aliquot mss. *verba diaboli*. MARR. — Regine mss. *coram oculis meis superbum Belial*. Olim in antiquis editionibus speculi S. Augustini legebatur *verba Belial*.

2. Idem ms. *esse non potero*.

3. Legit S. Augustinus in speculo *malum*, pro *dolum*.

4. Quidam mss. addunt *te*.

5. Alii hunc versum interpretari videtur Hieronymus in epist. ad Sunn. et Fretel. ubi ait: « In Hebraeo pro *nycticoxæ* verbum nos scriptum est: quod *Aquila*, et *Septuaginta*, et *Theodotion*, et quinta editio, *nycticoxæ* interpretati sunt; Symmachus *tyrannam*; sexta editio, *noctnam*, quod et nos magis sequimur. Denique ubi apud nostros, et Græcos legitur: Factus sum sicut *nycticox* in domicilio;

Oculi mei ad fideles terræ, ut habitent mecum; ambulans in via simpliciter; hic ministrabit mihi.

Non habitabit in medio domus mee, faciens dolum³, loquens mendacium, non placebit in conspectu oculorum meorum.

Mane perdam omnes impios terræ, ut interfeam de civitate Domini universos qui operantur iniquitatem.

ORATIO PAUPERIS QUANDO SOLICITUS FUERIT, ET CORAM DOMINO [h. In conspectu Domini] FUDERIT ELOQUIUM SUUM.

CII. *Domine, audi [Al. exaudi] orationem meam, et clamor meus [h. deprecatio mea] ad te veniat, ne abscondas faciem tuam a me.*

In die tribulationis mee inclina ad me aurem tuam:

in quacunque die invocavero velociter⁴ [h. festina], exaudi me.

Quoniam consumpti sunt sicut fumus dies mei, et ossa mea quasi friza contabuerunt.

Percessum est quasi fenem et arefactum est cor meum:

quia oblitus sum concedere panem meum.

A voce gemitus mei, adhæsit os meum carni mee.

Assimilatus sum pellicano deserti:

factus sum quasi bubo solitudinum⁵.

Vigilavi, et fui sicut avis solitaria super tectum.

Tota die exprobrabant mihi inimici mei: exsultantes [h. insultantes mihi] per me jurabant.

apud Hebræos dicitur: Factus sum sicut noctua in ruinosis. Plerique bubonem contentiose significare putant. Notandum vero pro hodierno Hebræo כֶּהוֹס *kehos*, Hieronymum legisse כֶּהוֹס *kehos*, sive *chehos*, ut fidem nobis faciunt omnes mss. codices epistolæ jam dicte ad Sunn. et Fretel. in qua s. doctor verit. sicut *noctua* in ruinosis, quod hic in psalterio interpretatur, sicut *bubo solitudinum*. Pura de *bos* et *chos* in annotationibus prodromi curiosus lector inveniet. MARR. — In epist. quam et Martian. laudat, ad Sunniam et Fretelam, probasse videtur magis, sicut *noctua* in *ruinosis*. Niliosæcius arguere ex eadem licet, maluisse hic s. interpretem receptæ passim opinionem assentiri, siquidem addit: *Plerique bubonem contentiose significari putant*. Vide, si libet, que ad eum locum observamus.

Quia cinerem sicut panem comedi, et potum meum cum fletu miscui.

A facie indignationis tuæ et iræ tuæ: quia levasti [Al. elevasti] me, et allisisti me.

Dies mei quasi umbra inclinati sunt¹, et ego quasi fenem arui.

Tu autem, Domine, in æternum permanes, et memoriale tuum in generatione et generatione.

Tu suscitans [h. surgens] miseraberis Sion: quia tempus ut [Al. add. est] misereris ejus, quoniam venit tempus [h. conductum]².

Quoniam placitos fecerunt servi tui lapides ejus, et pulverem ejus miserabilem³ [Al. mirabilem].

Et timebunt gentes nomen Domini, et universi reges terræ gloriam tuam.

Quia edificavit Dominus Sion:

apparuit in gloria sua.

Respexit ad orationem vacui [h. effossi], et non desepit orationem eorum.

Scribatur hoc in generatione novissima, et populus qui creabitur laudabit Dominum.

Quoniam prospexit de excelso sanctuario suo: Dominus de celo terram contemplatus est.

Ut audiret gemitum vinciti, ut solveret filios mortis.

Ut narretur in Sion nomen Domini, et laudatio ejus in Jerusalem.

Cum congregati fuerint populi simul, et regna ut serviant Domino.

1. Tres mss. Carcassonensis, Vaticanus et S. Michaelis, sicut *umbra inclinata*. MARR.

2. Canon Memmianus cum regio ac Corbeiensi manuscriptis, *quoniam venit tempus, quoniam venit pactum*. Ita quoque scriptum erat in Carantensi ante ejus emendationem. In Hebræo nihil est quod favet huic geminationi: unde tanquam superflua abjicienda est: et nisi fallat nos opinio, duplex hic adest ejusdem textus Hebraici interpretatio Latina. MARR. — Alterum hocce hemistichium cum nostri, tum aliquot penes Martian. mss. hic addunt, *quoniam venit pactum*. Quibus cum nihil sit quod respondeat sive in Hebræo, sive apud antiquos interpretes, pronum est opinari, ejusdem in sacro textu sententiæ glossena, sive aliam interpretationem hanc esse. Et vero כֹּוֹנֵן nomen, quod Hieronymus verit. tempus, nescio quem proprie sonat annorum fluxum, sive certam periodum per condita tempora, ut ex Daniele non uno in loco colligimus. Qui adeo *pactum* hic verit. non *factus*, et quod בְּרִית in Hebraico sonat, sed *pactum tempus*, sive constitutum innui voluit. Notum quippe est, hęc psalmi verba ad predictam ab Jeremia, c. xxx, 11, atque alibi annorum periodum referri, quo exacto temporis spatio, de

Affixit in via fortitudinem meam: abbreviavit dies meos.

Dicam: Deus meus⁴, ne rapias me in medio dierum meorum:

in generatione generationum anni tui.

A principio terram fundasti,

et opus manuum tuarum caeli.

Ipsi peribunt, tu autem stabis, et omnes quasi vestimentum atterentur,

quasi pallium [h. vestimentum] mutabis eos, et mutabuntur.

Tu autem ipse [Al. add. es],

et anni tui non deficient.

Filii servorum tuorum habitabunt,

et semen eorum ante faciem tuam [Al. eorum] perseverabit [h. dirigetur].

DAVID⁵.

CIII. *Benedic, anima [Al. add. mea], Domino, et omnia viscera mea nomini sancto ejus.*

Benedic, anima mea, Domino, et noli oblivisci omnium retributionum ejus.

Qui propitiatur⁶ cunctis iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas.

Qui redimit de corruptione vitam tuam, qui coronat te in misericordia et miserationibus.

Qui replet [h. satiat] bonis ornamentum tuum: innovabitur sicut aquile juvenus tua⁷,

instauranda Sion urbe, ac solvenda captivitate promissum a Deo fuerat et constitutum. Hebræus quoque scholiastes supra ad Psal. lxxxv, v. 2, *conductum* interpretari illud nomen voluit.

3. In canone Carcassonensi, inque duobus aliis mss. Vaticano et S. Michaelis, quos Carcassonensis pedissequos nominamus, hoc modo legitur: *Quoniam plauerunt servis tuis lapides ejus, et pulveri ejus miserabuntur*. Canon tamen legit, *servis tuis, pro servi tui*. MARR.

4. Regine mss. *Dicam, Domine Deus meus, etc.* et Cistorciensis, in *dimidio dierum meorum, etc.*

5. Ms. Cistorciensis, *Ipsi David*: tum primo statim verbo *benedicam* pro *benedic*.

6. Idem ms. *propitiabitur*: tum pro relativo qui subsequens ac tertii ab hoc versus et copulam ponit.

7. Male Carcassonensis, Memmianus, atque Vaticanus mss. retinent pronomen primo persone, *juvenus meus*: nisi Hieronymus legerit forte נְעוּרַי *neurati* pro hodierno נְעוּרַתֵּי *neurateki*, quod habet allicum secundo persone feminine cum *tot* paragogico, ut alibi in psalmis, more Syrorum. MARR.

*Faciens justitias Dominus,
et judicia cunctis qui calumniam sustinent.
Notas fecit vias suas Mosi:
filiis Israel cogitationes [h. adinventiones] suas.
Misericors et clemens Dominus:
patiens [h. tardus ad furorem] et multa miserationis.
Non in sempiternum judicabit [h. litigabit],
neque in aeternum irascetur [h. in seculum severabit].
Non secundum peccata nostra fecit nobis:
neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.
Quantum enim excelsius est caelum terra [Al. a terra],
tantum confortata est misericordia ejus super timentes [Al. timentibus] eum:
Quantum longe est oriens ab occidente:
tantum longe fecit a nobis scelera nostra.
Sicut miseretur pater filiorum,
miserus est Dominus timentibus se.
Ipse enim novit psalmodiam [h. cogitationem] nostram:
recordatus est quia pulvis sumus.
Homo, quasi herba dies ejus: sicut flos agri sic floreat.
Quia spiritus pertransit eum¹, et non subsistet:
et non cognoscat eum ultra locus ejus.
Misericordia autem Domini ab aeterno [h. a seculo],
et usque in aeternum [h. in saeculum] super timentes eum:
et justitia ejus in filios filiorum.
His qui custodiunt pactum ejus,
et recordantur praecipitorum ejus ad faciendum [Al. facienda] ea.*

1. Denuo Cisterciens. mss. sicut flos agri floreat, quia spiritus pertransivit in eum.

2. Reginae ms. in futuro, dominabitur.

3. Nomen David pro titulo Cistere. ms. praeposit, quo tamen Hebraeus caret.

4. Videtur s. pater ad veterum se maluisse lectionem interpretari conformare, qui tegandi verbo usi sunt, ut et LXX δεικνύσκειν: aut forte cum his legit in Hebr. בְּלִבָּיָהוּ, quod nunc legitur, ac proprie sonat *contiguare*, sive tabulatum fornacem superstruere. Max Cisterciens. ms. ponis nubem, et cum regio, currum tuum.

5. Reginae ms. pronomen tui tacet: tum Cister-

*Dominus in caelo stabilivit thronum suum,
regnum illius omnium dominabitur².
Benedicite Domino, Angeli ejus,
fortes robore, facientes verbum ejus:
obedientes voci sermonis ejus.
Benedicite Domino, omnes exercitus ejus,
ministri ejus qui facitis placitum illius.
Benedicite Domino, universa opera ejus,
in omnibus locis potestatis ejus:
benedicite, anima mea, Domino.*

CIV. *Benedicite, anima mea, Domino³.
Domine Deus meus, magnificatus es nimis,
Gloria et decore indutus es:
amicus luce quasi vestimento:
Ectendens caelos ut pellem,
qui tegis [h. texit] aquis caecacula ejus.
Qui ponis [h. posuit] nubes currum suum⁴:
qui ambulat [h. ambulat] super pennas venti.
Qui facis Angelos tuos [h. facit Angelos suos] spiritus:
ministros tuos [h. suos] ignem urentem.
Qui fundasti [h. fundavit] terram super bases suas
[Al. bases suas]:
non commovebitur [h. ut non commoveatur] in saeculum et in saeculum [h. et ultra].
Abyssus [Al. Abyssum] quasi vestimento operulisti eam,
super montes stabunt aquae.
Ab increpatione tua fugient:
a voce tonitruus⁵ formidabunt.
Ascendent montes et descendent campi,
ad locum quem fundasti eis.
Terminum posuisti quem non pertransibunt:
nec revertentur ut operiant terram.
Qui emittis fontes⁶ in convallibus,*

ciens. in instanti legit, ascendent montes, et descendunt campi.

6. Exemplaria canonis, cum ms. S. Michaelis, legunt in tertia persona: *Qui emittit fontes, etc.* Scholia quoque marginalia, ut vides, tertiam renuntiant personam, ubi secundam expressit Hieronymus. At hoc omnia dissolvit s. doctor, cum Sunniam ac Frotelam hunc in modum alloquitur: « A quibus breviter quaerite, quomodo cum ad Deum sermo sit, quasi ad alium loquens propheta repente mutetur: maxime cum sic incipiat: *Domine Deus meus, magnificatus es vehementer; confessionem et decorem induisti*... Si ergo omnia ad secundam personam sunt, id est, ad Deum: quomodo in uno versiculo tertia persona subito, et extra ordinem inducitur? »

*ut inter medios montes ambulent¹.
Ut bibant omnia animalia regionum,
et reficiant onagri sitim suam.
Super ea volucres caeli morabuntur:
de medio nemorum dabunt vocem.
Qui irrigas montes de canaculis tuis,
de fructu operum tuorum implebitur [h. satiabitur] terra.
Germinans herbam jumentis [h. san²],
et fenum servituti hominum:
Ut educat panem de terra:
et vinum letificet cor hominis.
Ad exhilarandam faciem in [h. super] oleo:
panis cor hominis roborat.
Saturabuntur ligna Domini:
cedri Libani quas plantavit³.
Ibi aves nidificabunt,
milva abies domus ejus.
Montes excelsi cervis:
petra refugium hericis⁴.
Fecit lunam per tempora:
sol cognovit cubitum suum⁵.
Posuisti tenebras, et facta est nox:
in ipsa moventur [h. repunt] omnes bestiae silvae.
Leones rugientes ad praedam,
et quarentes a Deo escam [Al. escas] sibi.
Oriente sole recedent,
et in speluncis [h. in cubilibus] suis cubabunt.
Egredietur⁶ homo ad opus suum,
et ad servitum suam usque ad vesperum.*

Et iterum eadem objecta diluens: « Sed non potest, inquit, aliud ad ipsum, aliud de ipso dici: Aut omnia quasi ad Deum loquebatur propheta; aut omnia ad alium de eo referebat. Cum autem plerumque ad ipsum dirigantur; et ea, quae ambigua sunt, ad ipsius personam dirigenda sunt. » MARX.

1. Nostri omnes mss. *fluant* pro *ambulent*: et mox minori numero, *reficiat, onager, etc.*

2. Quid notare voluerit scholastes noster, non possumus divinare; quia nullum est verbum Hebraicum in his versibus, quod san scribatur, vel legitur (a). MARX.

3. Nondum mss. quibus utimur, pari omnes consensu legunt in secunda persona *plantasti*; verum ipse etiam assertor hujusmet lectionis est s. pater in commentariis ad Isaiam cap. II, col. 39, ubi: *In centesimo, ait, tertio psalmo legimus juxta Hebraicam*

(a) Locus fortasse sic exponi potest: Pro voce *jumentis* in Hebraeo legitur *beeme*, vox generica, quae *gregis et armentis, san et bagar* significationem praebet. Atqui in primo casu agitur de ovibus (*san*) quarum in usum nascitur gramen lamile (*khastir*); in secundo vero de jumentis et bobus in herba majori (*eser*) pascuntur. EORT.

*Quam multa sunt opera tua, Domine!
Omnia in sapientia fecisti:
impleta est terra possessione tua.
Hoc mare magnum et latum manibus,
ibi reptilia innumerabilia:
animalia parva cum grandibus.
Ibi naves pertranseunt⁷:
leviathan istum plasmasti ut illuderet ei⁸.
Omnia in te sperant,
ut des cibum eis in tempore suo.
Dante te illis, colligent:
aperiente te manum tuam, replebuntur [h. saturabuntur] bono.
Abscondes cultum tuum, turbabuntur:
auferes spiritum eorum, deficient,
et in pulverem suum revertentur.
Emittes spiritum tuum et creabuntur,
et instaurabis faciem terre:
Sit gloria Domini in sempiternum [h. in saeculum]:
laetabitur Dominus in operibus suis.
Qui respicit terram et tremet [Al. tremis]:
tangit montes et fumabunt.
Cantabo Domino in vita mea:
psallam Deo meo quandiu sum.
Placeat ei eloquium meum:
ego [Al. add. autem] laetabor in Domino.
Deficiant peccatores de terra,
et impij ultra non sint:
benedicite, anima mea, Domino [Al. Dominum].
Alleluia.*

veritatem, saturabuntur ligna Domini, et cedri Libani, quas tu plantasti. Nihilosecius cum in tertio legat Hebraeus textus מַצְיָהוּ, nihil hic censeo immutandum.

4. Editi, *refugium herinacii*. Caraccensis canon ut et Mammius, *refugium cuniculi*. Id legunt similiter mss. Borbonicus et S. Michaelis. In has variantes lectiones consule Hieronymi epistolam jam centies recantatam. MARX.

5. Duo mss. *occubitus* suum.

6. Cisterciens. liber, in instanti, *egredietur*.

7. Idem ms. *naves pertransibunt*.

8. Ita Mammius canon, cui consonant mss. quamplures; canon autem Caraccensis ac ms. S. Michaelis legunt manifestus juxta Hebraicum, *ut luderet in eo*. Quod ab scholiaste videtur derivatum. MARX.

CV. Conflentini Domino, invocate nomen ejus :
notas facite populis cogitationes [h. adinven-
tiones] ejus.
Cantate ei, et psallite illi,
loquimini in universis mirabilibus ejus¹.
Exsultate [h. Laudamini] in nomine sancto ejus :
letetur cor quarentium Dominum.
Querite Dominum et virtutem ejus :
quarite faciem ejus jugiter.
Recordamini mirabilia ejus qua fecit :
signorum [h. prodigiorum] et judiciorum oris
ejus :
Semen Abraham servus ejus :
filii Jacob electi ejus.
Ipsa Dominus Deus noster :
in universa terra judicium ejus.
Recordatus est in aeternum [h. seculum] pacti sui :
verbi, quod praecepit [h. verbum praecepit] in
mille generationes.
Quod pepigit cum Abraham,
et juramenti sui cum Isaac.
Et firmavit [h. statuit] illud Jacob in lege [h. in
praeceptum] :
Israel in pactum² sempiternum.
Dicens : Tibi dabo terram Chanaan :
funiculum hereditatis vestrae.
Cum essent viri pauci,
modici et advena in ea.
Et transierunt [h. ambulaverunt] de gente in gen-
tem,
et de regno ad populum alterum.
Non dimisit hominem, ut noceret [h. calumnia-
retur] eis,
et corripuit pro eis reges.
Nolite tangere christos meos,
et prophetas meos nolite affligere.
Et vocavit famem super terram :
omnem virgam [h. baculum] panis contrivit.
Misit ante faciem eorum virum :
in servum venundatus est Joseph.
Affligerunt in compede pedes ejus :
in ferrum venit anima ejus.
Usque ad tempus donec veniret sermo ejus :
eloquium Domini probavit eum.
Misit rex [h. regem], et solvit eum,

1. Sine praepositione in legitimus in Mommiiano ac
Sorbonico mss. Loquimini universis mirabilia ejus.
In Carcassonensi et ms. codico S. Mich. Loquimini
universa mirabilia ejus. MART.

2. Hic vero Cisterciensis. ms. cum Jacob in lege :
cum Israel in pactum, etc.

3. Duo e nostris mss. et convertit. Mox unus
reginae, ut dolos agerent.

Aperuit petram et fluxerunt aquae :
cucurrerunt in aridis flumina.
Quia recordatus est verbi sancti sui :
cum Abraham servo suo.
Et eduxit populum suum in letitia [h. cum gau-
dio¹],
in laude, electos suos.
Et dedit eis terras [AL. terram] gentium,
et laborem [AL. labores] tribuum [h. plebium]
possederunt.
Ut custodirent caeremonias ejus,
et leges ejus servarent. Alleluia.

ALLELUIA.

CVI. Conflentini Domino quoniam bonus :
quoniam in aeternum [h. saeculum] misericordia
ejus.
Quis loquetur fortitudines Domini,
auditas faciet omnes laudes ejus ?
Beati qui custodiunt iudicium,
faciunt [AL. et faciunt] iustitiam in omni tem-
pore.
Recordare mei, Domine, in reprobatione populi
tui :
visita me in salutari tuo.
Ut videam bona electorum tuorum,
et leter in letitia gentis tuae :
et exsultem cum hereditate tua.
Peccavimus cum patribus nostris :
inique fecimus, impie egimus.
Patres nostri in Aegypto non intellexerunt mira-
bilia tua [h. sunt eruditi mirabilibus tuis],
non sunt recordati multitudinis misericordiae
tuae.
Et ad iracundiam provocaverunt super mare² in
mari Rubro :
salvavit autem eos propter nomen suum,
ut ostenderet fortitudinem suam.
Et comminatus est mari Rubro, et aruit :
et transiit eos per abyssos quasi in deserto.
Et salvavit eos de manu odientis,
et redemit eos de manu inimici.

Et operuerunt aquae³ hostes eorum :
unus de ipsis non superavit.

Et crediderunt verbis ejus :
cecineruntque laudem [AL. laudes] ejus.
Cito [h. Festinato] obliti sunt opus illius :
nec expectaverunt voluntatem [h. consilium] ejus.

Et desideraverunt desiderium in deserto,
et tentaverunt Deum in solitudine.
Dedit ergo eis petitionem ipsorum,
et misit temulatem in animam eorum.

Et zelati sunt Mosem in castris :
Aaron [AL. et Aaron] sanctum Domini.

Aperta est terra, et devoravit Dathan,
et operuit synagogam Abiram.

Et succensus est ignis in synagoga eorum :
flamma exussit impios [h. montes].
Fecerunt vitulum in Horeb,
et adoraverunt conflatile.

Et mutaverunt gloriam suam,
in similitudinem bovis comedentis fenum.

Obliti sunt Dei salvatoris sui :
qui fecit magna in Aegypto.

Mirabilia in terra Cham :
terribilia super snare Rubrum.

Dixit ergo, ut contereret [h. disperderet] eos :
nisi Moses electus ejus
stetisset medius contra faciem illius,
ut converteret indignationem ejus, et non inter-
ficeret.

Et desperaverunt terram desiderabilem :
nec crediderunt sermoni ejus.

Et murmuraverunt in tabernaculis suis :
non audierunt vocem Domini.

Et elevavit manum suam super eos,
ut deiceret eos in deserto.

Et ut deiceret semen eorum in gentibus,
et dispergeret eos in terris.

Et consecrati sunt Beel-Pheor⁴,
et comederunt victimas mortuorum.

Et concitaverunt in studiis suis,
et percussit eos plaga.

Stetit autem Phinees⁵, et dijudicavit :
et est retenta percussio.

1. Idem nostri mss. aliique apud Marian. lau-
dantes, pro in laude.

2. Solut Carcassonensis ms. legit hic, et irrita-
verunt super mare, etc. MAN.

3. Cisterciensis. ms. minori numero, et operuit
aqua, etc.

4. Idem ms. Beel-Phegor: ac plus habet paulo
post, concitaverunt cum in, etc.

5. Ambo exemplaria canonis, Memmianum scilicet
ac Carcassonense nec non alii duo mss. codices
Stetit Phinees et exoravit. Addit insuper codex
Memmianus vocem autem. Stetit autem Phinees, etc.
MART.